

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ У НІМЕЧЧИНІ

Іваненко Д. Д.

к.ю.н., викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права

Сумського державного університету

Адміністративні правовідносини у сфері державної реєстрації прав на землю у Німеччині зумовлені федеральним устроєм держави, особливостями конституційних відносин Федерації та 16 федеральних земель.

Конституція Федеративної Республіки Німеччини від 23.05.1949 р. (далі – Конституція) врегульовує питання розподілу формування та реалізації державної політики між Федерацією та федеральними землями. По-перше, здійснення державних повноважень та вирішення державних завдань належить до компетенції федеральних земель (§ 30). Фактично, Конституція закріплює презумпцію компетенції земель. По-друге, закріплюється пріоритет федерального права над правом федеральних земель (§ 31). Даний пріоритет засвідчує існування особливостей федерального законодавства на рівні федеральної землі. По-третє, виключна компетенція Федерації врегульована нормами § 73 Конституції. Тому федеральні землі не є повноцінними державами. По-четверте, § 74 Конституції визначає режим конкуруючої компетенції законодавства Федерації та федеральних земель. До сфери конкуруючого законодавства належать: цивільне право, кримінальне право і виконання покарань, судоустрій, судочинство, адвокатура, нотаріат та юридична консультація; право на відчуження власності, у передбачених законодавством випадках; передача землі, природних ресурсів та засобів виробництва в суспільну власність або інші форми суспільного господарства; оборот земельних ділянок, земельне право і сільськогосподарська оренда, житлове право, облаштування населених пунктів [1].

Формування державної політики у сфері реєстрації прав на нерухоме майно Німеччини належить до компетенції Федерального Міністерства юстиції та захисту прав споживачів (далі – Міністерство). До завдань Міністерства у законодавчій сфері відноситься питання розробки законодавства, консультування інших федеральних міністерств під час підготовки законопроектів. Міністерство здійснює розробку законодавчих актів у сфері своєї відповідальності: цивільне право (зобов'язальне, речове, сімейне, спадкове право); торгове, корпоративне, авторське право, право промислової власності; кримінальне право; судоустрій, процесуальне право за видами юрисдикції (крім трудової та соціальної юрисдикції, надаючи консультації з них); право про державну службу суддів та службовців суду, прокурорів, адвокатів, нотаріусів, патентних

повірених. В обов'язковому порядку Міністерство приймає участь в розгляді конституційно-правових питань, судочинстві Федерального конституційного суду. До завдань міністерства також належить юридична експертиза законопроектів інших федеральних міністерств, міждержавних угод на предмет відповідності конституційному, міжнародному, європейському та федеральному законодавству. Предметом експертизи є дотримання законотворчої техніки, використання уніфікованої юридичної мови [2, с. 3].

До адміністративних завдань Міністерства відносять питання: забезпечення організаційних, бюджетних, кадрових, інфраструктурних передумов роботи Міністерства, підпорядкованих Міністерству федеральних судів та федеральних органів влади; службовий нагляд за діяльністю федеральних судів та підвідомчих йому адміністративних органів, нагляд за правильністю прийнятих адміністративними органами рішень; підготовку офіційних видань – Бюлетеня федеральних законів та Федерального вісника [2, с. 4].

Міністерство очолює федеральний міністр. Під час здійснення повноважень йому допомагають два парламентських державних секретаря та два міністерських державних секретаря. У структурі Міністерства функціонує сім департаментів, що складаються з управлінь та відділів.

Департаменти здійснюють завдання що предметно пов'язані між собою. Наприклад, Департамент здійснення правосуддя, крім виконання своїх безпосередніх завдань, опікується процесуальним законодавством, законодавством про суддів та службовців суду. Після Міністра юстиції та державних секретарів керівництво департаментів є вищою інстанцією, яка приймає рішення з питань, що знаходяться у компетенції відповідних департаментів Міністерства. Керівництво Департаменту здійснює: контроль та координацію виконання завдань, поставлених перед департаментом, забезпечує обмін інформацією між керівними структурами Міністерства і департаменту. Департамент, як правило, складається з двох управлінь. Керівництво управління здійснює управління відділами та планування діяльності відділів. Відділ є первинним структурним підрозділом Міністерства що виконує поставлені завдання відповідно до профілю. До складу відділів у переважній більшості входять юристи, які займають посади референтів. За необхідності до складу відділу включаються діловоди та канцелярські працівники. Керівництво відділу приймає рішення щодо розподілу завдань поставлених перед відділом [2, с. 6].

Провідним Департаментом Міністерства щодо формування державної правової політики у сфері державної реєстрації прав на земельні ділянки є Департамент Z (Управління справами у сфері юстиції) та Департамент R (Реалізація правосуддя). Як

правило, кожне міністерство Федерального Уряду складається з департаментів, що у свою чергу поділяються на управління. Утворення структурних підрозділів залежить від прямої діяльності міністерства. Тому, кожне міністерство у своїй структурі має департамент Z, що опікується питаннями кадрового, фінансового та господарського забезпечення [3, с. 33–49].

Завданням Департаменту Z (Управління справами у сфері юстиції) Міністерства є забезпечення кадрових, організаційних, бюджетних та інфраструктурних передумов діяльності міністерства, роботи судів та адміністративних органів, що перебувають у компетенції міністерства. Пріоритетне значення у діяльності Міністерства має інтенсивне використання інформаційних технологій з метою раціоналізації трудових процесів, удосконалення комунікаційних можливостей та інформаційного потоку в межах та поза межами міністерства. Департамент Z є куратором ряду проєктів, спрямованих на використання сучасних інформаційних технологій з метою забезпечення доступу до федеральних судів, підвідомчих Міністерству адміністративних органів, внутрішньосудової комунікації та системи документообігу (e-Justice), з метою координації співпраці між Федерацією і федеральними землями, європейськими проєктами у даній галузі, узгодження IT стандартів на національному та міжнародному рівнях.

До компетенції Департаменту R (Реалізація правосуддя) належать питання, пов'язані із судоустроєм – норми федерального законодавства про структуру та організацію діяльності судів та органів прокуратури. До компетенції Департаменту також відносять питання організації діяльності у сфері юрисдикції у цивільних і кримінальних справах, включаючи попереднє розслідування у кримінальних справах, адміністративної та фінансової юрисдикції, організація виконавчого провадження, організація діяльності про неспроможність, організація сплати судових витрат. Крім того, до компетенції Департаменту R належать: процедура позасудового вирішення спорів (медіація), правові норми, що врегульовують діяльність суддів, службовців суду, адвокатів, патентних повірених, нотаріусів, питання підготовки юристів, організація діяльності щодо виплати винагороди адвокатам. Департамент здійснює підвищення кваліфікації суддів і прокурорів у рамках своїх повноважень на базі Німецької суддівської академії [2, с. 7–8].

Розглядаючи питання державної реєстрації прав на нерухоме майно у Німеччині, необхідно звернути увагу на розподіл функцій нотаріального посвідчення та функцій державної реєстрації прав, що здійснюються нотаріусами та службовцями суду.

У Німеччині правовий статус нотаріату врегульовує Положення про Федеральну нотаріальну Палату від 13.02.1937 р. [4] та Закон про нотаріальні дії від 28.08.1969 р. [5].

Станом на 2016 р. у Німеччині, за даними Федеральної нотаріальної Палати, нараховується 7088 нотаріусів (без даних федеральної землі Баден-Вюртемберг) [6].

Реалізація державної політики у сфері реєстрації прав на нерухоме майно у Німеччині належить до компетенції федеральних земель, тобто міністерств юстиції федеральних земель. Закон про судоустрій від 12.09.1950 р. визначає систему судів загальної юрисдикції у Німеччині. Даний Закон, відповідно до §§ 13, 23а, відносить до компетенції місцевих судів загальної юрисдикції справи добровільної юрисдикції. Одним із видів провадження в рамках справ добровільної юрисдикції, згідно з нормами абз. 2 § 23а, є реєстраційна діяльність місцевого суду щодо внесення реєстраційних записів до поземельної книги [7].

Абз. 1 § 1 Положення про порядок ведення поземельних книг (далі – Положення) передбачає норму, згідно з якою поземельна книга перебуває у виключній компетенції місцевих судів загальної юрисдикції, структурним підрозділом яких є Відомство Поземельної книги [8]. Місцеві суди здійснюють реєстрацію до поземельної книги щодо земельних ділянок, які знаходяться на території судового округу. Якщо земельна ділянка знаходиться на території різних судових округів – відповідальний за реєстрацію суд, згідно з нормами § 5 Закону про провадження у справах сім'ї та питаннях добровільної юрисдикції, визначається вищестоящим судом загальної юрисдикції [9].

Функцію державної реєстрації прав щодо земельних ділянок до поземельної книги здійснює службовець суду Відомства. Норми абз. 1 § 3 Закону про службовців суду передбачають, що службовець суду є відповідальним за реєстрацію прав до поземельної книги у межах судового округу [10].

Таким чином, на формування та реалізацію державної правової політики у сфері державної реєстрації прав на земельні ділянки у Німеччині значний вплив здійснює конституційний розподіл повноважень між Федерацією та федеральними землями у сфері публічного управління. Розмежування компетенції Федерації та федеральних земель призводить до фактичного верховенства законодавчої компетенції Федерації та домінування федеральних земель у сфері управління й правосуддя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. Ausfertigungsdatum: 23.05.1949 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>.

2. Aufgaben und Organisation des Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz. Stand: 1. Juli 2014, 2014. – 14 S.

3. Ялбулганов А. А. Центральные органы публичной администрации Федеративной Республики Германии / А. А. Ялбулганов, М. В. Силайчев. // Реформы и право. – 2011. – № 4. – С. 33–49.

4. Bundesnotarordnung (BNotO). Ausfertigungsdatum: 13.02.1937 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gesetze-im-internet.de/bnoto/BJNR001910937.html>.

5. Beurkundungsgesetz. Ausfertigungsdatum: 28.08.1969 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gesetze-im-internet.de/beurkg/BJNR015130969.html>.

6. Die Notarstatistik zeigt die Zahl der Berufsträger in Deutschland // Die Bundesnotarkammer : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bnotk.de/Notar/Statistik/index.php>.

7. Gerichtsverfassungsgesetz (GVG). Ausfertigungsdatum: 12.09.1950 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.gesetze-im-internet.de/gvg/BJNR005130950.html>.

8. Grundbuchordnung. Ausfertigungsdatum: 24.03.1897 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gesetze-im-internet.de/gbo/BJNR001390897.html>.

9. Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (FamFG). Ausfertigungsdatum: 17.12.2008 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gesetze-im-internet.de/famfg/BJNR258700008.html>.

10. Rechtspflegengesetz (RPflG). Ausfertigungsdatum: 05.11.1969 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.gesetze-im-internet.de/rpflg_1969/BJNR020650969.html.

Іваненко, Д.Д. Формування та реалізації державної політики у сфері державної реєстрації прав на земельні ділянки у Німеччині [Текст] / Д.Д. Іваненко // Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 18-19 травня 2017 р. / редколегія: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, О.М. Рєзнік. – Суми: СумДУ, 2017. – Ч. 2. – С. 333-337.